

طریق انعکاس بیداری اسلامی در رسانه‌های مسجد

جعفر حقانی (کارشناس ادبیات و دانش آموخته سطوح عالی حوزه)

«قال رسول الله (ص): مَنْ أَسْرَجَ فِي مَسْجِدٍ مِنْ مَسَاجِدِ اللَّهِ سِرَاجًا، لَمْ تَزَلِ الْمَلَائِكَةُ وَحَمَلَةُ الْعَرْشِ يَسْتَغْفِرُونَ لَهُ

مَادَامَ فِي ذَلِكَ الْمَسْجِدِ ضَوْءٌ مِنَ السِّرَاجِ؛^۱ پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید: هر کس در مسجدی از مساجد خدا چراغی

روشن بی‌فروزد، تا زمانی که روشنایی از چراغ در آن مسجد است، فرشتگان و حاملان عرش برایش استغفار می‌کنند.

مسجد از آغاز صدر اسلام نه تنها محل نیایش، ذکر و تجمع مؤمنان بوده است، بلکه محل ابلاغ احکام و دستورهای و

آموزه‌های دینی، جایگاه قضاوت و دادرسی، ستاد تبلیغات، و مرکزی برای رفع مشکلات مردم نیز بوده است. از این رو

مساجد در آگاهی و بیداری توده‌ها نقش مؤثری داشته‌اند و رژیم‌های استعماری جهان نیز از مسجد بیش از هر نهاد

انقلابی می‌ترسند.

همان‌گونه که مسجد از آغاز خانه خدا، نخستین کانون عبادی، نخستین جایگاه دانش، مرکز تعلیم و تعلم قرآن، و بحث

و بررسی مسائل دینی بوده است، به همان نسبت نخستین نهاد سیاسی در جامعه اسلامی است. بنابراین زمانی مسجد

می‌تواند کارکردهای اصیل خودش را داشته باشد که علاوه بر محل و جایگاه عبادت فردی، به عبادات اجتماعی و

سرنوشت مسلمین نیز متوجه باشد. از این رو اگر مسجد از سیاست اسلام دور بماند، آن‌گونه خواهد شد که دشمنان

خواستارش هستند.

امروزه بیداری اسلامی بزرگ‌ترین خیزش بزرگ جهان در آغازین روزهای قرن ۲۱، نویدگر آینده‌ای روشن برای

مسلمین است که ان‌شاءالله افق‌های روشنی را برای مسلمین به وجود خواهد آورد؛ چنان‌که مقام معظم رهبری

فرمودند: «این قرن، قرن اسلام است. این قرن، قرن معنویت است. اسلام عقلانیت را و معنویت را و عدالت را با یکدیگر به ملت‌ها هدیه می‌دهد؛ اسلام عقلانیت، اسلام تدبر و تفکر، اسلام معنویت، اسلام توجه و توکل به خدای متعال، اسلام جهاد، اسلام کار، اسلام اقدام؛ اینها تعالیم خدای متعال و تعالیم اسلامی است به ما».^۲

بیداری اسلامی پدیده‌ای اجتماعی است که به معنای رهایی از استبداد و استعمار و تلاش در راه دستیابی به کرامت انسانی، استقلال سیاسی و اقتصادی است. نهضت امروزه امت اسلامی با الهام از آموزه‌های اسلامی و خیزش از مساجد و نماز جمعه‌ها، لرزه بر اندام رژیم صهیونیستی و آمریکا انداخته است. این همان پاسخی است که امام امت از جهان اسلام می‌طلبید آنگاه که فریاد کشید: «هان ای مسلمانان جهان و مستضعفان تحت سلطه ستمگران، به پا خیزید و دست اتحاد به هم دهید و از اسلام و مقدرات خود دفاع کنید و از هیاهوی قدرتمندان نهراسید که این قرن به خواست خداوند قادر، قرن غلبه مستضعفان بر مستکبران و حق بر باطل است. ... آیا برای مسلمانان جهان ننگ نیست که با اینهمه سرمایه‌های انسانی و مادی و معنوی، با داشتن چنین مکتب مرقی و پشتوانه الهی تن به سلطه قدرتمندان مستکبر و دزدان دریایی و زمینی قرن بدهند؟ آیا وقت آن نرسیده است که هواهای نفسانی را کنار گذاشته و با یکدیگر دست مودت و اخوت داده و دشمنان بشریت را از صحنه خارج و به حیات ننگین ستمبارشان خاتمه دهند؟».^۳

به هر حال، امروزه بیداری اسلامی یک پدیده فرخنده است که به پرستاری و هدایت نیاز دارد جهت‌دهی و هدایت این توده بزرگ و خیزش عظیم بر اساس معارف ناب اسلامی در سلامت کلی جامعه و سرعت‌دهی آن به سمت پیشرفت، نقش تعیین‌کننده‌ای دارد. در این میان مساجد، ائمه جماعات و رسانه‌های مختلف مسجد دارای رسالت بزرگی هستند.

۱. نقش امام جماعت و رسانه منبر

از دیدگاه قرآن کریم، اصل در هدایت و اصلاح مفاسد و رفع موانع کمال انسان‌ها است که با روش‌های فرهنگی و روشنگرانه و تبلیغی در یک فرایند تدریجی و همراه با صبر و حوصله قابل‌حصول است. قرآن می‌فرماید: «ادع الی سبیل ربک بالحکمة و الموعظة الحسنة و جادلهم بالتی هی احسن»؛^۴ مردم را به سوی راه پرودگارت با حکمت و موعظه دعوت کن و به نحو نیکو با ایشان به گفت‌وگو و بحث بپرداز». از این عبارت دانسته می‌شود که برای اصلاح فرد و جامعه، مصلحان موظف به حرکت به سوی جامعه و تلاش برای رفع موانع هدایت‌اند. هدف اصلی پیامبران الهی از جمله رسول گرامی اسلام (ص) آگاه ساختن مردم به ذات اقدس الهی - توحید - و تبیین اهمیت و ضرورت ایمان به خدا و تلاش برای تکامل و تعالی بود تا مردم خود با رضایت و رغبت این راه را انتخاب کنند و مشتاقانه برای رسیدن به آن اهداف بکوشند.^۵

برهمن اساس بود که امام خمینی همیشه فریاد می‌زدند: «وظیفه علمای اعلام و مبلغین است که جرائم اسرائیل را در مساجد و محافل دینی به مردم گوشزد کنند».^۶ ایشان همچنین می‌فرمودند: «استقامت هر مسجدی و اهل هر مسجد به عهده امام مسجد است. ...گوینده‌ها باید مستقیم باشند تا بتوانند مستقیم کنند. ائمه جماعات باید مستقیم باشند تا بتوانند مستقیم کنند دیگران را».^۷

امروزه نیز روحانیان، علما و ائمه جماعت همچنان محوریت مسجد هستند و باید با ارائه آخرین اخبار جهان اسلام و تحلیل دقیق اخبار، بر آگاهی مردم بیفزایند تا هم ذهن مردم را با ملل مسلمان آشنا کنند و هم دل‌های مؤمنین را متحد کنند تا از هر طریقی که می‌توانند به هم‌مسلمانان خود کمک کند.

۲. نقش کانون‌های مساجد و بسیج محلات

در جمعیتی‌هایی مثل کانون‌های مساجد و بسیج محلات که در آنها جوانان حضور بیشتری دارند، می‌توان با برگزاری سلسله نشست‌های تحلیلی، نقد فیلم و با دعوت از کارشناسان خبره در انعکاس اخبار بیداری اسلامی و دادن تحلیل درستی از وقایع کشورهای اسلامی تلاش گسترده و عمیقی انجام داد.

۳. نقش منشورات و اطلاعیه‌ها در مساجد

بیداری اسلامی و انقلاب‌های مردمی اخیر در خاورمیانه بسیار تحت‌تأثیر رسانه‌ها بوده است. رسانه‌های اسلامی در پوشش اخبار و رویدادهای بیداری اسلامی در منطقه نقش مهمی ایفا کردند و توانستند از طریق اطلاع رسانی رنج‌های ملت‌ها و نقش استکبار جهانی در تحمیل این رنج‌ها بر مردم نقش خود را به‌خوبی ایفا کنند.

رسانه‌های مساجد باید در این موضوع تأثیر داشته باشند یا حداقل بتوانند مخاطبان خود را آگاه سازند. در مساجد می‌توان از مرحله وقایع‌نگاری بالاتر رفته، با استراتژی روشن نسبت به وقایعی که اتفاق می‌افتد یا وقایعی که اتفاق خواهد افتاد با پیش‌بینی دقیق، رویکردهای مؤثری را اتخاذ کرد. در این صورت مسجد نه تنها منعکس‌کننده اتفاقات است، بلکه در روند درست انعکاس آنها تأثیری بیشتر و مناسب‌تری می‌گذارد. با در نظر داشتن این مطلب می‌توان امیدوار بود که رسانه‌های موجود در مساجد جهان اسلام، می‌توانند در قبال موج بیداری اسلامی، سنگرهای محکم، پایگاه‌های مقاومت و نهادهای مفید و تأثیرگذار باشند. به عبارت روشن‌تر رسانه‌ها می‌توانند خلاقانه تمامی جریان‌های موجود در جهان اسلام را، با روشنگری و بصیرت، به سمت حقایق و تحقق اهداف و آرمان‌های بلند اسلامی سوق دهند. به برخی از مهم‌ترین رسالت‌هایی که رسانه‌ها، می‌توانند در قبال بیداری اسلامی، به دوش بکشند، اشاره می‌گردد:

۱. دفاع از هویت بیداری اسلامی؛

۲. تحلیل، بصیرت افزایی و روشنگری؛

۳. هوشیاری در برابر تبلیغات رسانه‌های بیگانه؛

۴. ترویج وحدت اسلامی و پرهیز از اختلاف و نفاق افکنی؛

۵. پرهیز از برخورد سلیقه‌ای.

۱. من لا یحضره الفقیه؛ ج ۱، ص ۱۶۹.

۲. بیانات مقام معظم رهبری، در دیدار شرکت کنندگان در اجلاس جهانی جوانان و بیداری اسلامی، ۱۰/۱۱/۱۳۹۰.

۳. صحیفه امام؛ ج ۱۵، ص ۱۷۱.

۴. نحل: ۱۲۵.

۵. اعراف: ۱۵۷.

۶. صحیفه امام؛ ج ۳، ص ۷.

۷. همان؛ ج ۹، ص ۴۷۹.